

Bil A:171

§ 188 Förslag till torgnamn i centrala Södertälje

Dnr: KS 16/297

Sammanfattning av ärendet

I samband med centrumplaneringen i Södertälje har frågan om Stortorget's egentliga namn blivit en het fråga. Många Södertäljebor anser att torget heter Stora torget för att det "alltid ha hetat så", och en del tjänstemän har använt det namnet i sina dokument. Det hittills officiella namnet får ändå anses vara Stortorget, eftersom det har varit helt dominerande på kommunens kartor sedan mer än 200 år, och är så än idag. De båda namnvarianterna tycks ha förekommit sida vid sida men i olika sammanhang. Namnfrågan har nu blivit högaktuell med förespråkare för de båda benämningarna av torget. Med tanke på den osäkerhet som uppstått i frågan är ett politiskt ställningstagande önskvärt. Något tidigare politiskt beslut verkar inte ha fattats i namnfrågan.

Den namngrupp som finns inom förvaltningen har efter moget övervägande enats om att tjänstemannaförslaget till torgnamn är Stortorget. Stadsbyggnadsnämnden har vid sitt sammanträde den 27 september 2016, § 136, beslutat att föreslå att namnförslaget Stora Torget antas.

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse den 31 augusti 2016

Kartutdrag, bil 1-21

Göran Gelottes skrivelse, bil 22

Peter Tabermans vykort, bil 23

Stadsbyggnadsnämndens protokoll den 27 september 2016, § 136

Yrkanden

Kommunstyrelsens ordförande Boel Godner (S), Mats Siljebrand (L) och Hanna Klingborg (MP) yrkar att förslaget till namn ska vara Stora Torget.

Marita Lärnestad (M) och Beata Kuniewicz (SD) yrkar bifall till förvaltningens namnförslag, Stortorget.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på föreliggande yrkande och finner att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med yrkandet från ordföranden m fl.

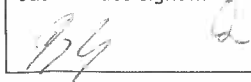
Kommunstyrelsens beslut

Namnförslaget Stora Torget tillstyrks.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Namnförslaget Stora Torget antas.

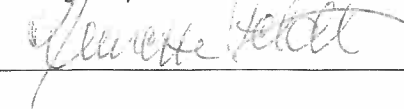
Justerandes signum

Anslagsdatum

2016-11-04

Utdragsbestyrkande

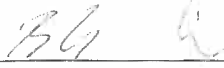
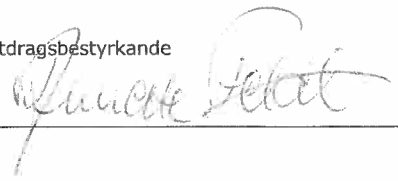

Reservationer och särskilt yttrande

Marita Lärnestad (M) anmäler reservation till protokollet till förmån för eget yrkande.

Beata Kuniewicz (SD) anmäler och inger reservation, bilaga § 188.

Beslutet skickas till
Akten

Justerandes signum 	Anslagsdatum 2016-11-04	Utdragsbestyrkande
---	----------------------------	---

1580161028

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2016-08-31

Samhällsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadsnämnden

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige

Förslag till torgnamn i centrala Södertälje

Diarienummer: SBN-2016-02049

Diarienummer: KS 16/297

Sammanfattning av ärendet

I samband med centrumplaneringen i Södertälje har frågan om Stortorget's egentliga namn blivit en het fråga. Många Södertäljebor anser att torget heter "Stora torget" för att det "alltid har hetat så", och en del tjänstemän har använt det namnet i sina dokument. Det hittills officiella namnet får ändå anses vara "Stortorget", eftersom det varit helt dominerande på kommunens kartor sedan mer än 200 år, och är så än idag. De båda namnvarianterna tycks ha förekommit sida vid sida fast i olika sammanhang. Namnfrågan har nu blivit högaktuell med förespråkare för de båda benämningarna av torget. Med tanke på den osäkerhet som uppstått i frågan, är ett politiskt ställningstagande önskvärt. Något tidigare politiskt beslut verkar ej ha fattats i torgnamnfrågan.

Torget intill S:ta Ragnhilds kyrka i Södertälje har anor från 1600-talet. De första benämningarna av torget på gamla kartor var kort och gott "Torget". När staden växte och ytterligare torg kom till, dök namnet "Stortorget" eller "Stor torget" upp på stadens kartor. Vid genomgång av kommunens alla gamla officiella kartor har det visat sig att torget benämns "Stortorget" i samtliga kartor förutom de äldsta kartorna med benämningen "Torget", och ett par kartor från år 1824 och år 1913-1914 där namnet "Stora torget" förekommer. Sistnämnda karta är en slags adresskarta med tillhörande textsidor med fastigheter och adresser. I den texten står det dock "Stortorget" och ej "Stora torget", som i tillhörande karta.

Se bilaga 1, som är en lista med gamla kartor där torgnamnet förekommer.

Se även bilagor 2 – 21 med kartutdrag. "Stora torget" förekommer ibland med stort "T" i skrifter, men enligt "God ortnamnsred" bör det vara ett litet "t".)

Förre stadsantikvarien Göran Gelotte hävdar att torget ska heta "Stora Torget" framförallt med tanke på den starka muntliga tradition som funnits och fortfarande finns samt även skrifter av olika slag där torgnamnet förekommer. Se Gelottes skrivelse i bilaga 22.

Programchef Peter Taberman har tittat på gamla vykort och konstaterat att torget där huvudsakligen benämns enbart "Torget" eller i vissa fall "Stora torget"; däremot aldrig "Stortorget". Se bilaga 23.

Stadsarkivet i Södertälje har hjälpt till med att plocka fram dokument innehållande torgnamnet. Under åren 1863-1970 har det vid sökning i stadsfullmäktiges protokoll blivit en träff år 1936 på "Stortorget". I övrigt är det "Stora torget" som förekommer. När Södertälje efter år 1970 blir storkommun försvinner "Stora torget" helt. Drätselkammarens dokument från 1960-talet har enbart träffar på "Stora torget" och ingen på "Stortorget". Från år 1970 tycks man dock istället ha benämnt torget "Stortorget". I en dagrapport från brandkåren år 1938 benämns torget "Stora torget".

Ortnamnssektionen inom det statliga Lantmäteriet har också hjälpt till med att plocka fram skrifter/litteratur av olika slag och kan konstatera att "Stora torget" är ganska vanligt förekommande, även om "Stortorget" också förekommer. I samma dokument/bok kan det dessutom förekomma en blandning av de båda benämningarna.

Den vägvisning till torget och som finns vid klaffbron anger "Stortorget". Även de nya cykelvägvisningsskyltarna anger "Stortorget" på 30 skyltar.

Det finns idag 39 st "Stora torget" och 34 st "Stortorget" i vårt land.

"Stora torget" kan även uppfattas som att det är ett stort torg man menar, där "Stora" är ett beskrivande adjektiv till torget. Missförstånd har förekommit då stora torget (numera Tenngjutartorget) på Torekällberget har förväxlats med "Stora torget".

Man bör ha i åtanke att i handlingar, som inte är kartor, är torgnamnet oftast inte det centrala. I en karta däremot har torgnamnet eller andra namn en större dignitet. Har namnet dessutom angivits på samma sätt på kartorna under långa tider, har det av hävd fått en starkare ställning. "Skrifter" i största allmänhet bedömer det statliga Lantmäteriet aldrig som primärkällor när det gäller namnfrågor.

Namnen "Stortorget" och "Stora torget" tycks ha lika kulturhistoriskt värde med en kulturhistorisk tradition, enligt stadsantikvarie Emma Tibblin. Därför är det inte självklart vad torget egentligen heter. "Stora torget" har en stark muntlig tradition medan "Stortorget" är starkt förknippat med kommunens officiella kartor från 1800-talets början och fram till idag.

Namngruppen har efter moget övervägande enats om att tjänstemannaförslaget till torgnamn är "Stortorget".

Diarienummer
SBN-2016-02049

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse den 31 augusti 2016.

Kartutdrag (bilagor 1-21)

Göran Gelottes skrivelse (bilaga 22)

Peter Tabermans vykort (bilaga 23)

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kostnader för omskyltning av vägskylt vid klaffbron samt omskyltning av 30 st cykelskyltar borde bli en direkt följd om torget beslutas få namnet "Stora torget".

Samhällsbyggnadskontorets förslag till stadsbyggnadsnämnden

Namnförslaget Stortorget tillstyrks.

Samhällsbyggnadskontorets förslag till kommunstyrelsen

Namnförslaget Stortorget tillstyrks.

Samhällsbyggnadskontorets förslag till kommunfullmäktige

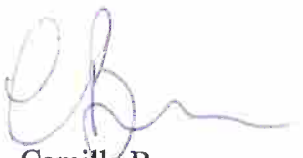
Namnförslaget Stortorget antas.

Beslutet ska skickas till

Akten

Sbk/Geografisk Information

KS

Camilla Broo

Tf Stadsdirektör

Johan Hagland

Samhällsbyggnadsdirektör

Handläggare:

Ebba Löndahl Åkerman

Teknisk lantmätare

Geografisk Information/Samhällsbyggnadskontoret

Telefon (direkt): 08-523 025 87

E-post: ebba.londahl-akerman@sodertalje.se

Äldre officiella kartor över Södertälje där Stortorget namn finns angivet:

- Karta av Joan Hambreus över Södertälje stad år **1696** (bil 2, akt 0181K-38):
samt avritning av 1696 års karta av Johan Hambreus år 1700 (bil 3, akt A102-1:3):
- Karta av Wibling ca år **1800** (bil 4, akt Wi-94):
- Karta av Nils Kjerner över del av Södertälje stad år **1801-1802** (bil 5, akt 0181K-9):
samt karta av Carl Enagrius och Nils Kjerner år 1801-1802 (bil 6, akt 01-SÖÄ-22):
- Karta av Iggberg år **1824** (bil 7, akt 01-SÖÄ-31 eller akt 181K-DK4B):
- Karta av Iggberg år **1817** över kyrkan och kyrkogården (bil 8, akt 01-SÖÄ-29):
- Karta av Gustaf Ljunggren år **1857** över Södertälje stad (bil 9, akt 0181K-18)
- Karta av Svante Kullman över Södertälje stad år **1876** (bil 10, akt 0181K-27):
- Karta av C.A. Nybleus över Södertälje stad år **1902** (bil 11, akt 0181K-104):
- Karta över Södertälje stad år **1908** (bil 12, akt 0181K-112)
- Ägokartor över Södertälje stad år **1933, 1945** samt **1953** (bil 13, akt 0181K-122, 0181K-123, 0181K-124)
- Karta av John Aspegren över Södertälje år **1913-1914** (bil 14, akt 0181K-125):
Anm. I tillhörande förteckningen över gatunamn, adresser och fastigheter finns en rättelse på sid 154 där det står att på sid 3 ska Stortorget 36 rättas till Storgatan 36. Här anger man alltså namnet Stortorget och inte Stora torget!
- Karta av Svante Kullman över Södertälje stad år **1892** (bil 15, akt 0181K-314):
- Registerkartor från år **1922, 1925** och **1959** (bil 16, akt 0181K-RK1, 0181K-RK2, 0181K-RK3):
- Översiktskarta av L.Lagerheim år **1947** (bil 17, akt 0181K-243):
- Adresskarta över del av Södertälje stad år **1960** och alla år därefter (bil 18, akt 0181K-AK1):
- Turistkarta över Södertälje stad fr.o.m år **1960** och alla år därefter (bil 19, akt 0181K-TK1):
- Nuvarande baskarta (tidigare benämnd primärkarta), bil 20:
- Det statliga Lantmäteriets nuvarande fastighetskarta, bil 21:

"Torget"

"Stor torget"

"Stortorget"

"Torget"

"**Stora Torget**"

"Stor Torget"

"Stor Torget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"**Stora torget**"

"StorTorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

"Stortorget"

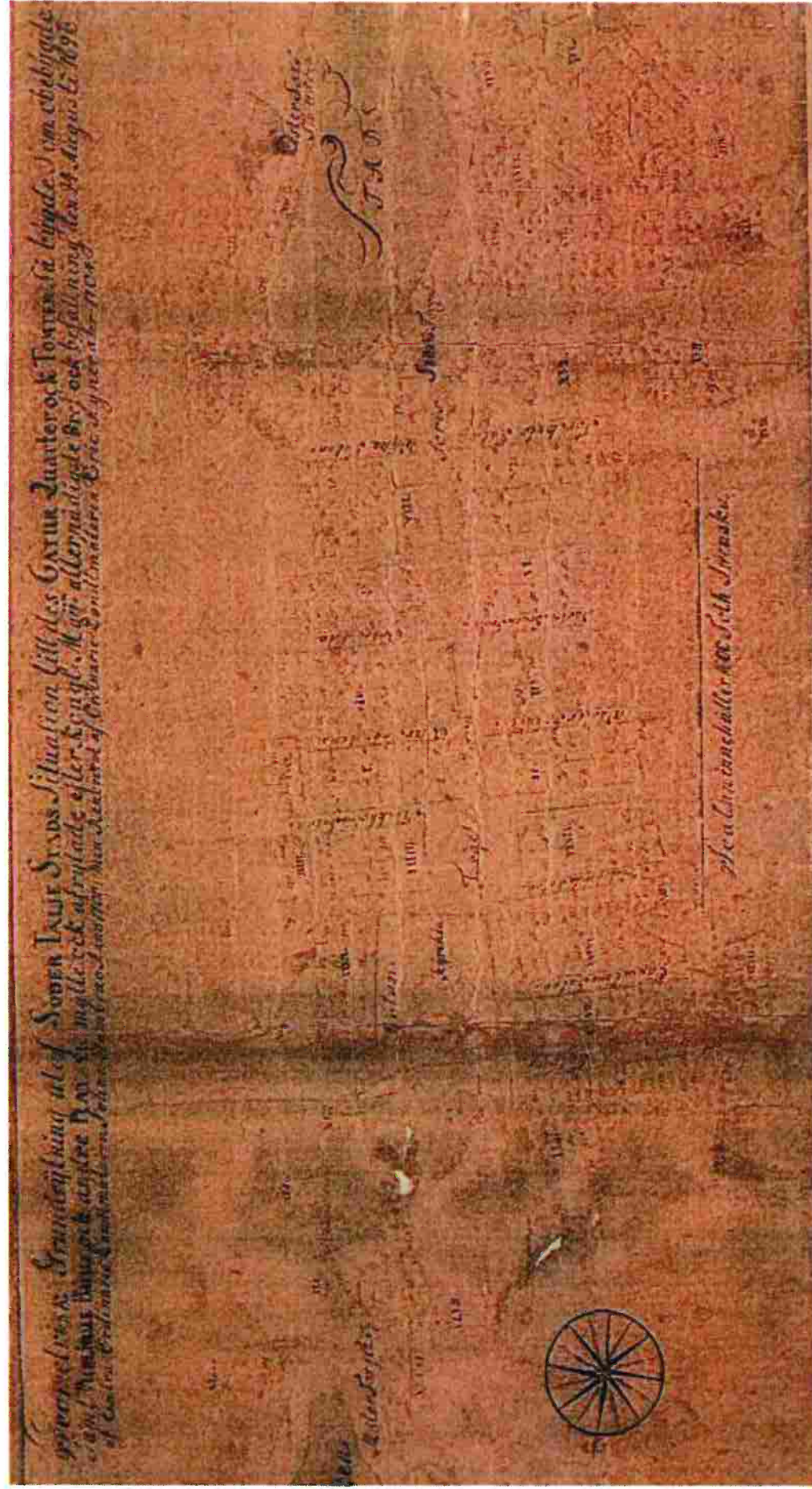
"Stortorget"

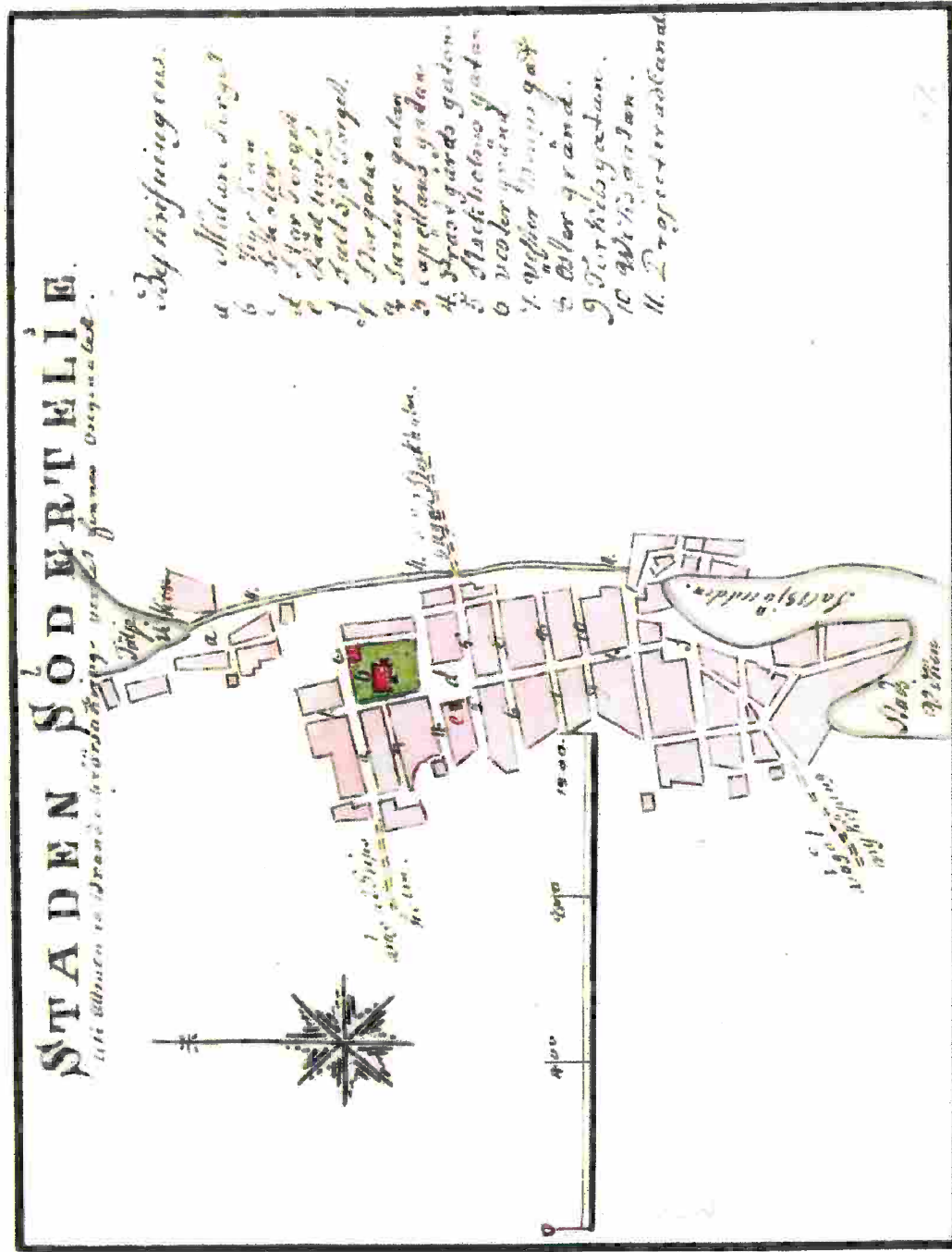
"Stortorget"

"Stortorget"

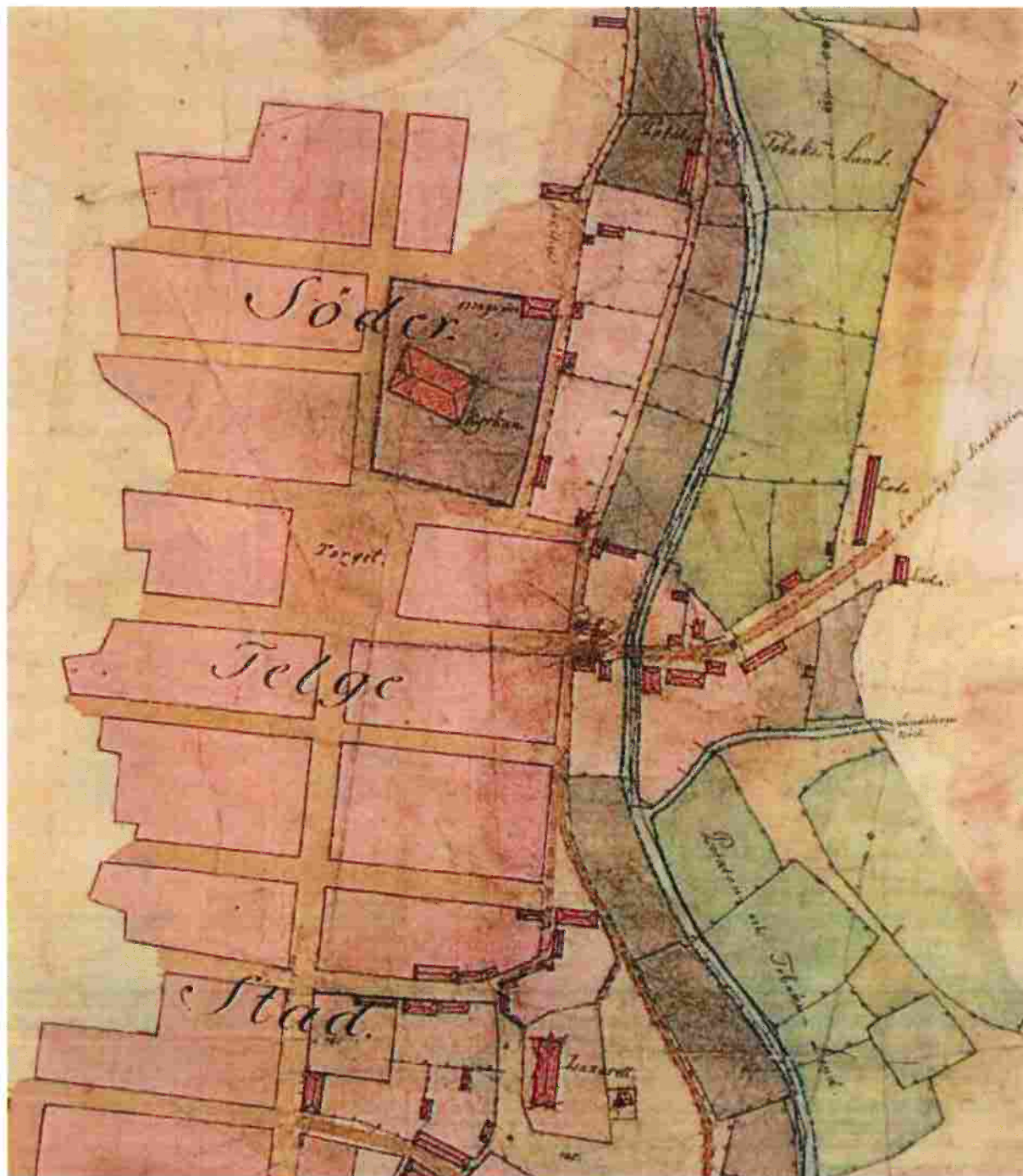
Det är intressant att notera att namnet "Stora torget" på John Aspegrens karta från år 1913-1914 (en sorts adresskarta) benämns "Stortorget" i tillhörande textdokument.

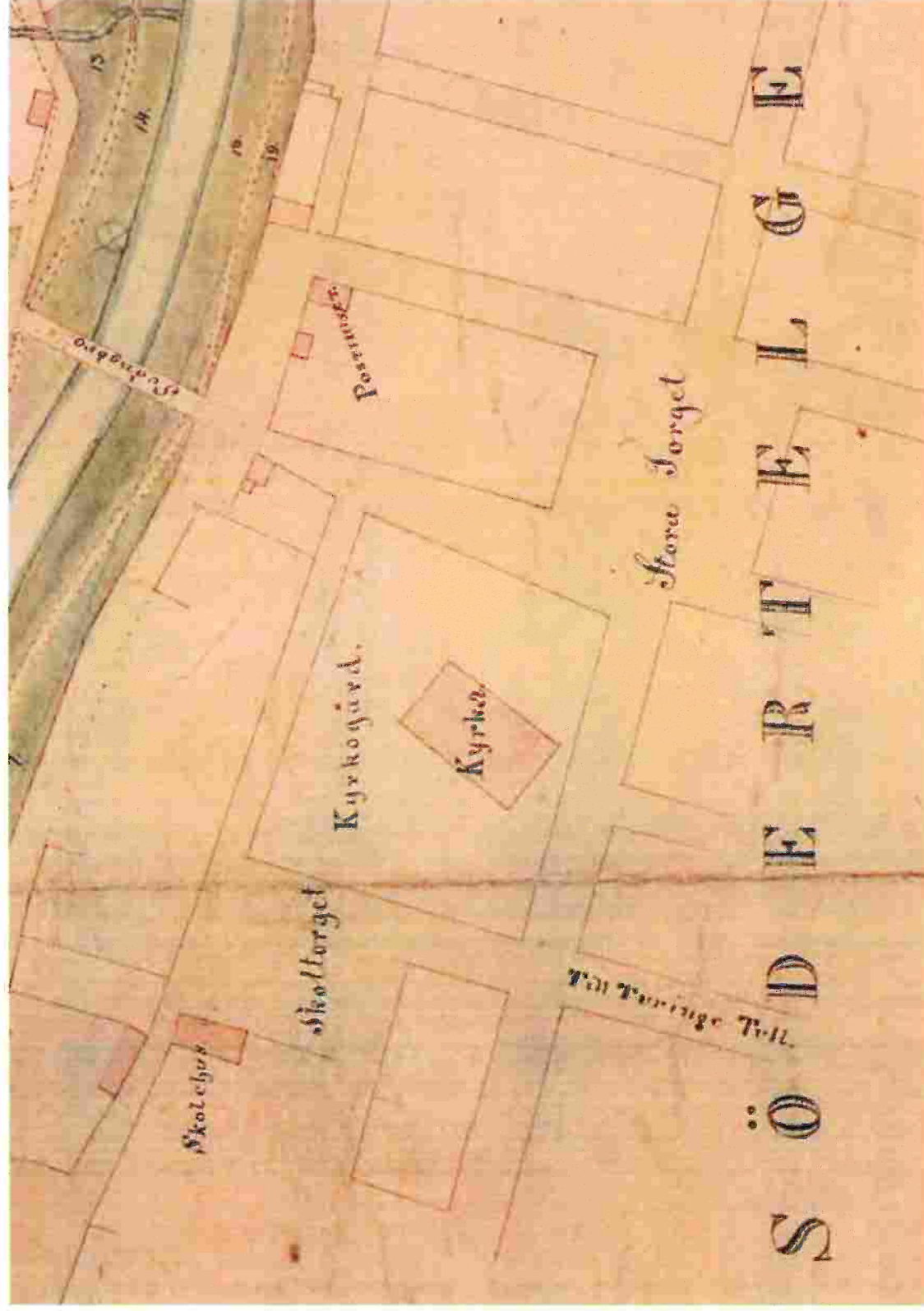
SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2016 -09- 12	
Dnr	Rnr

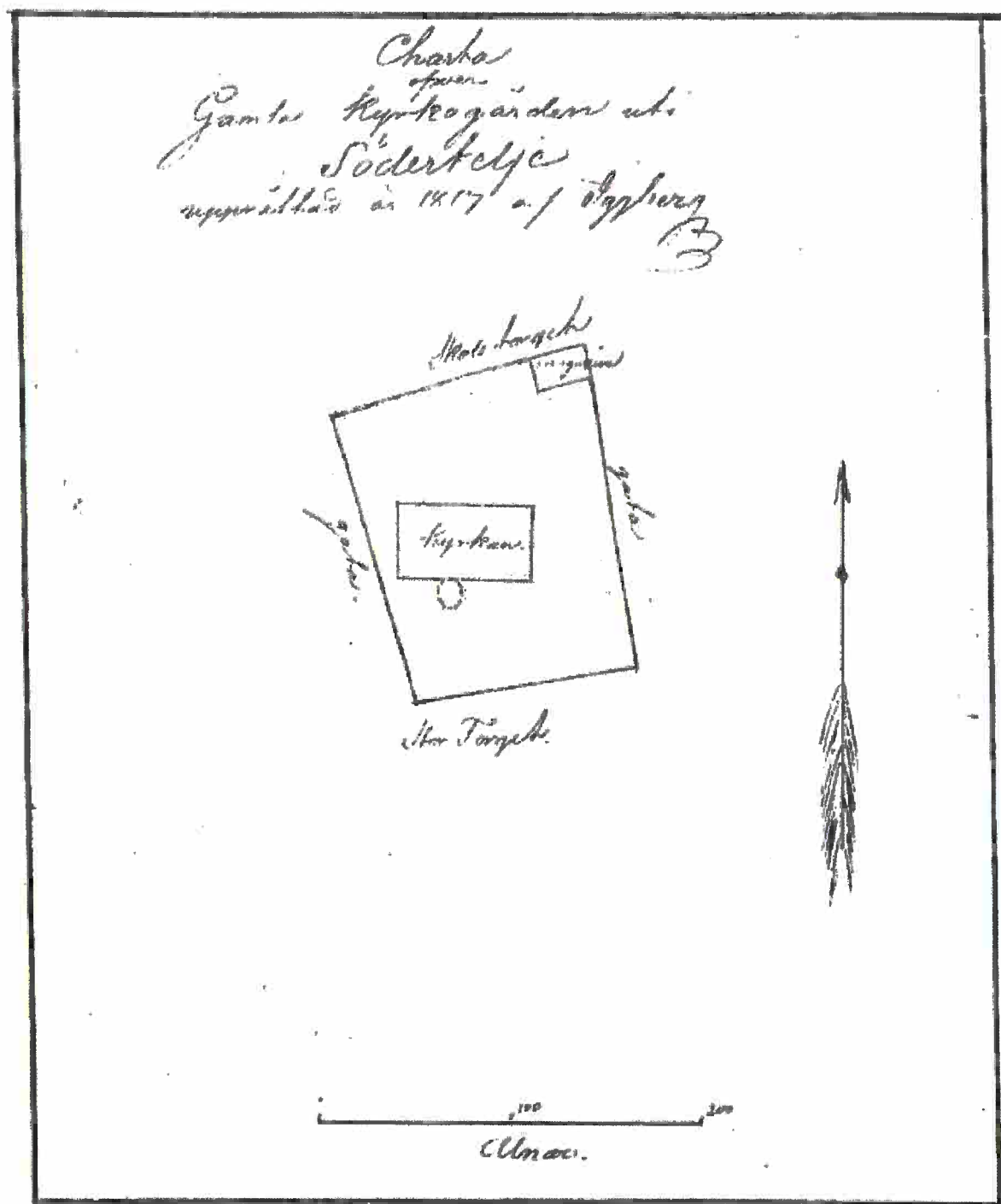

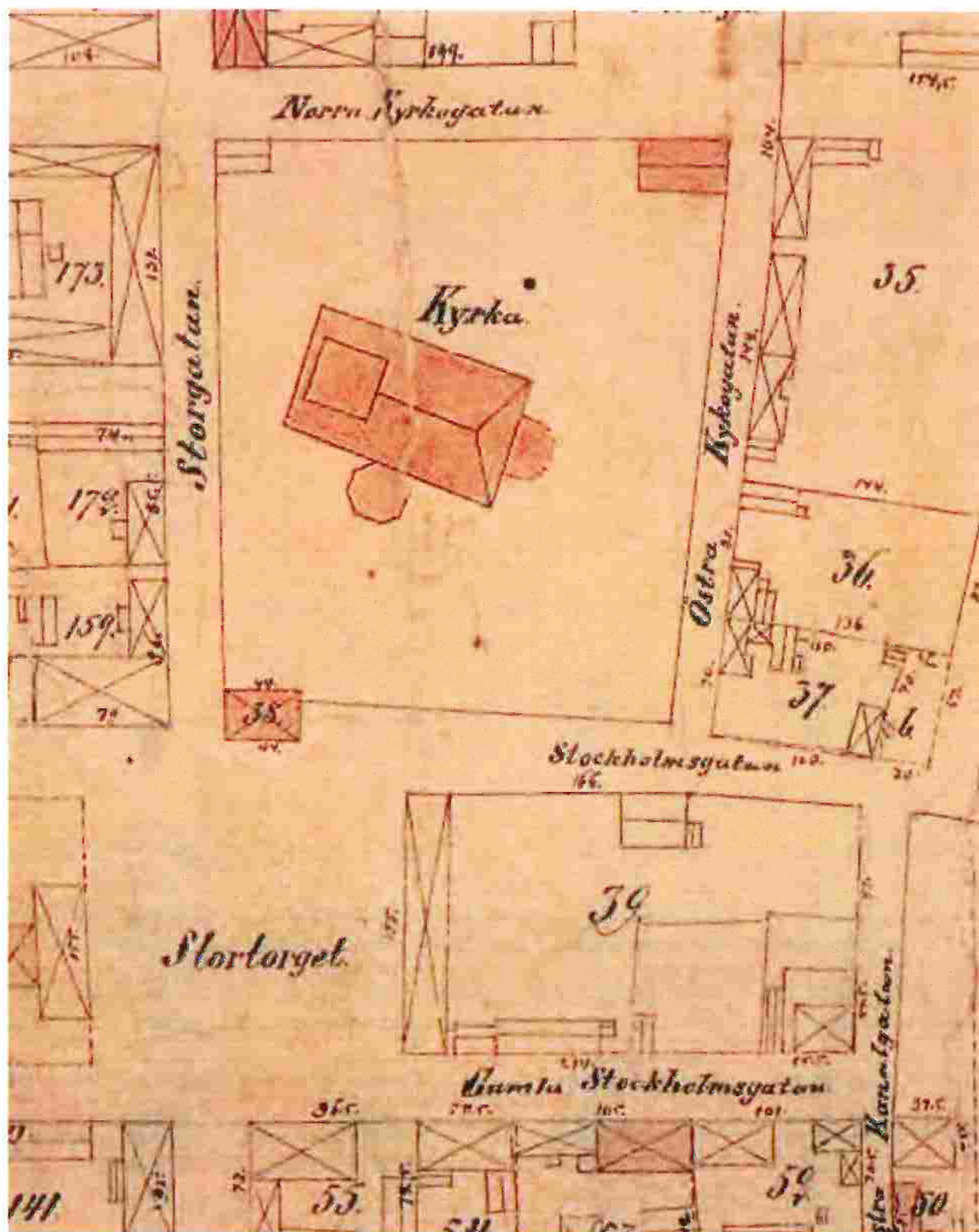

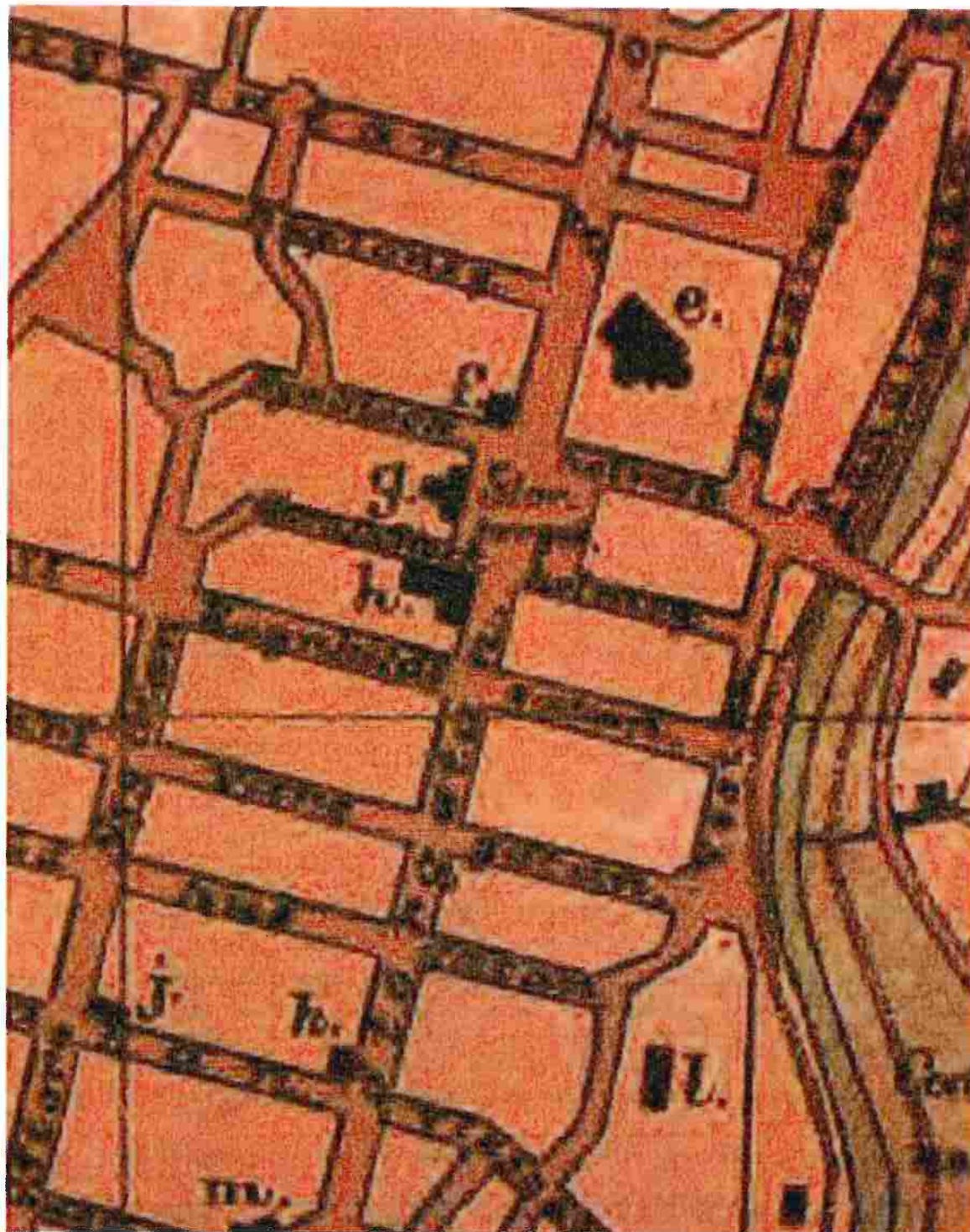

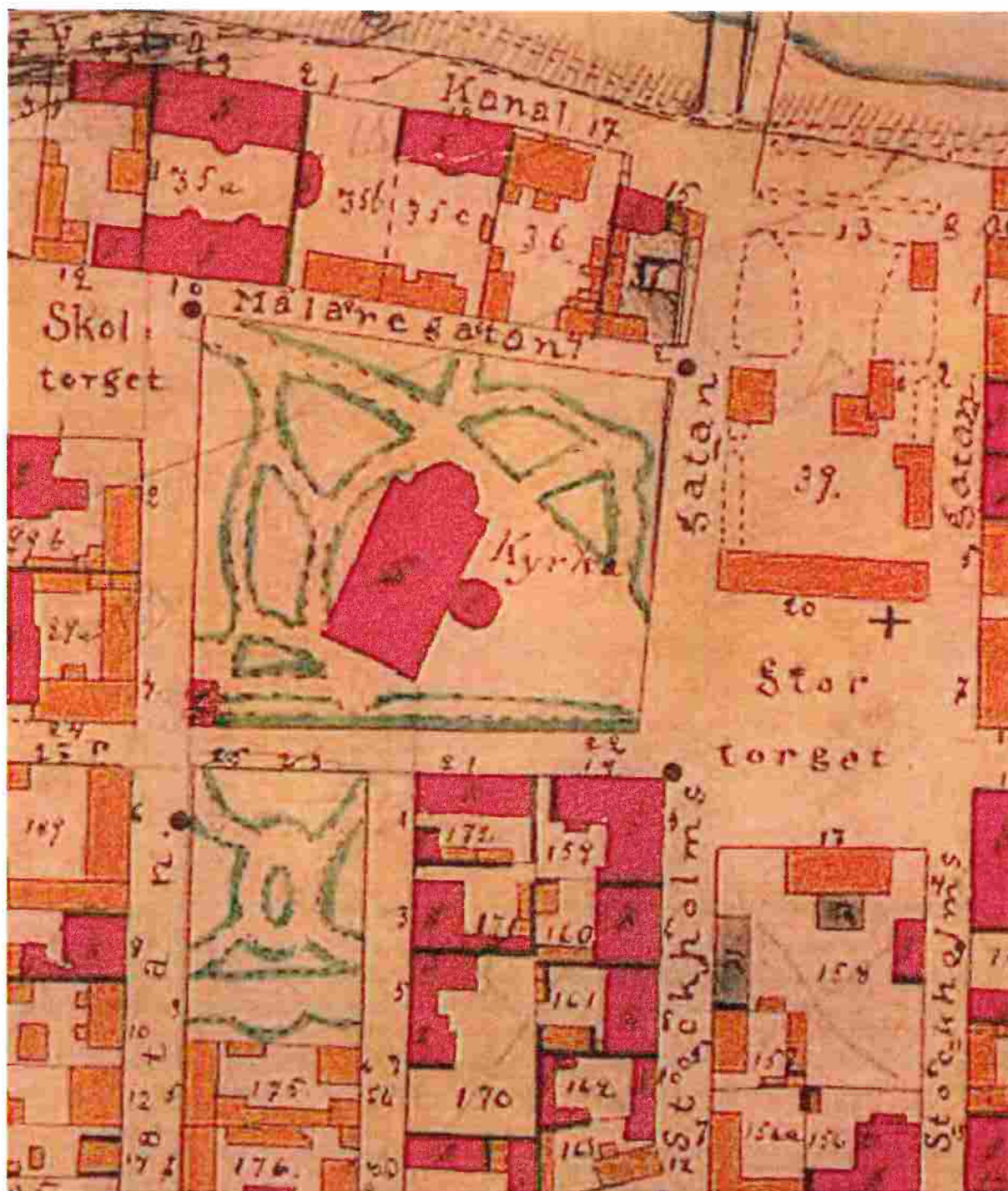

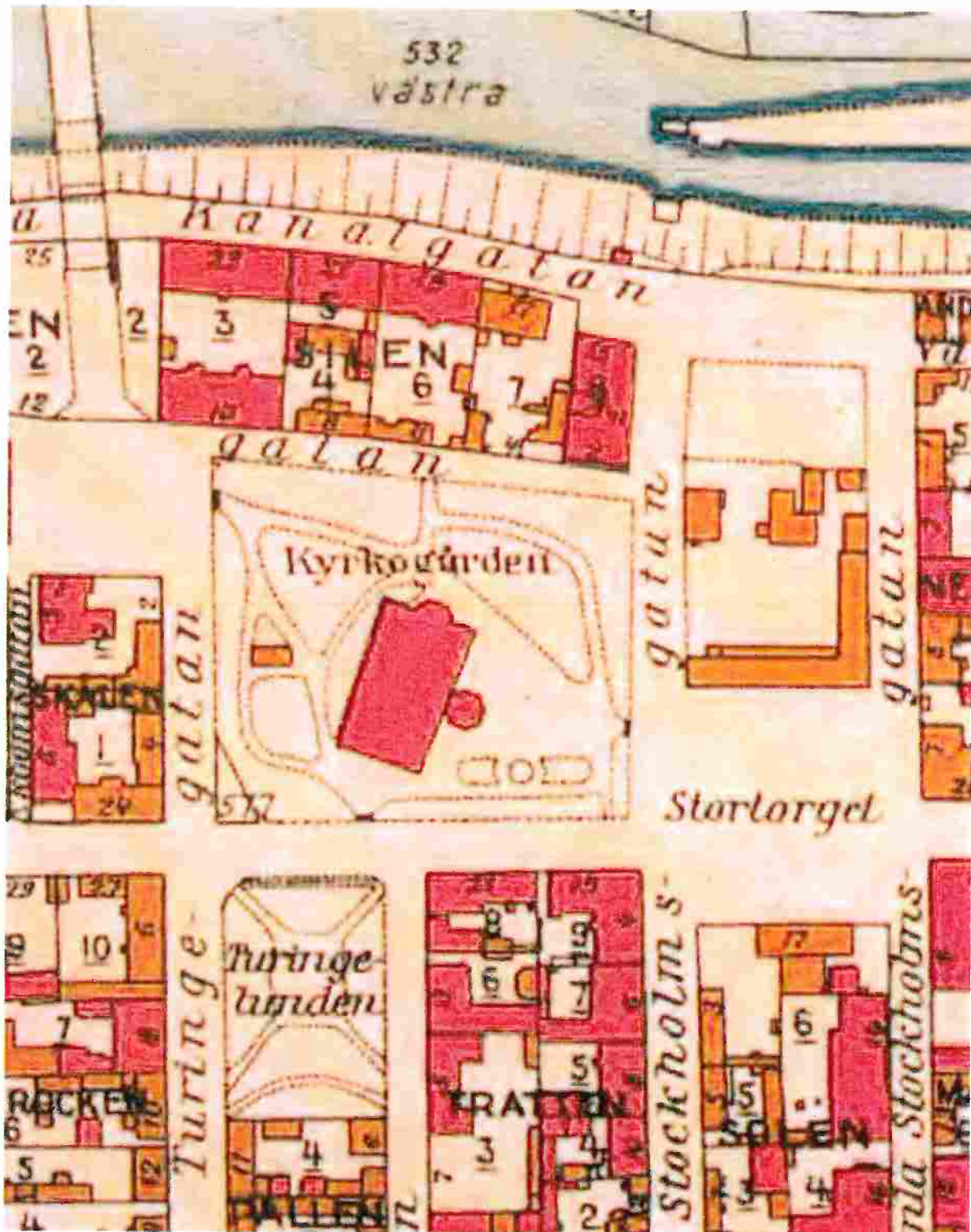

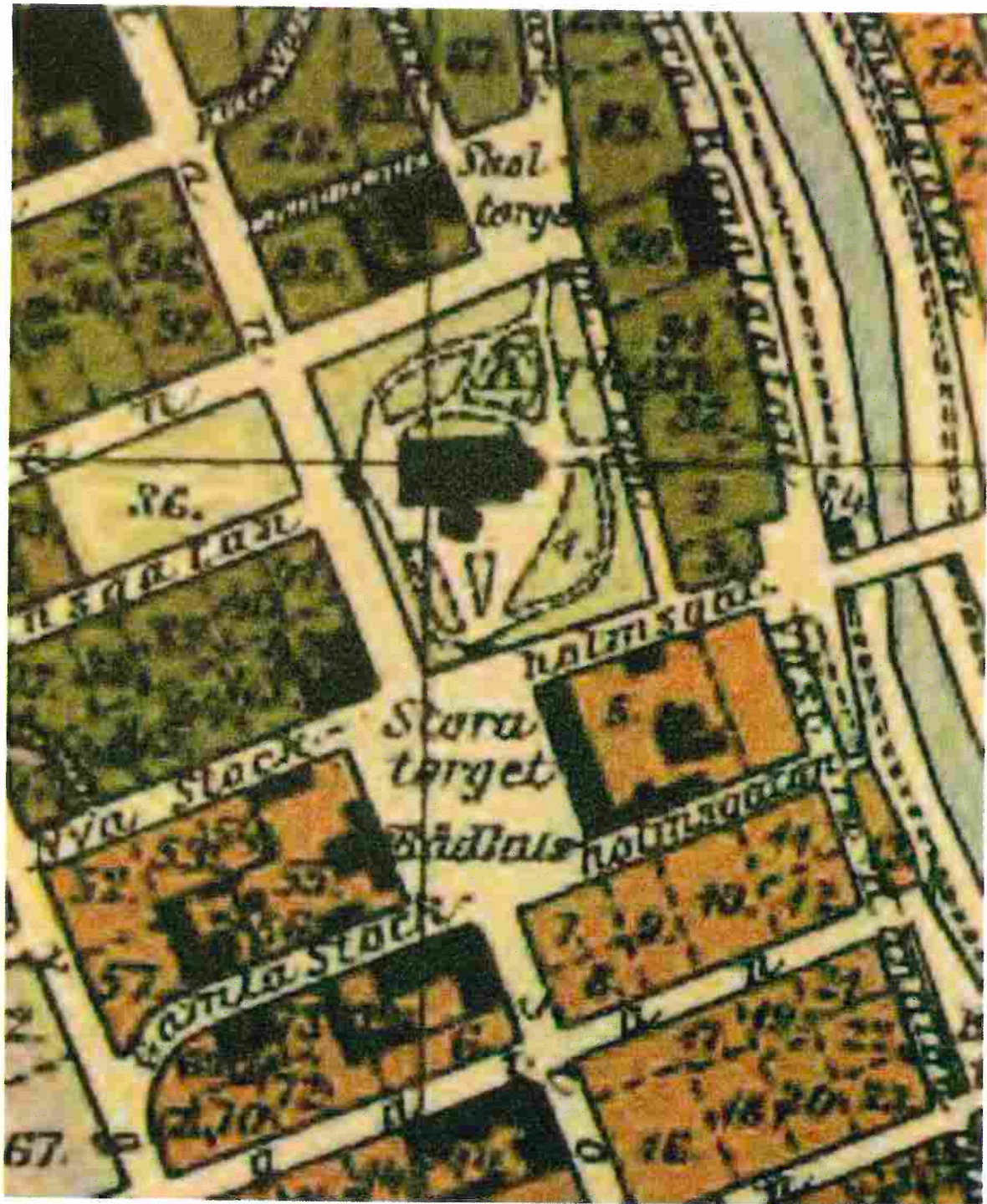

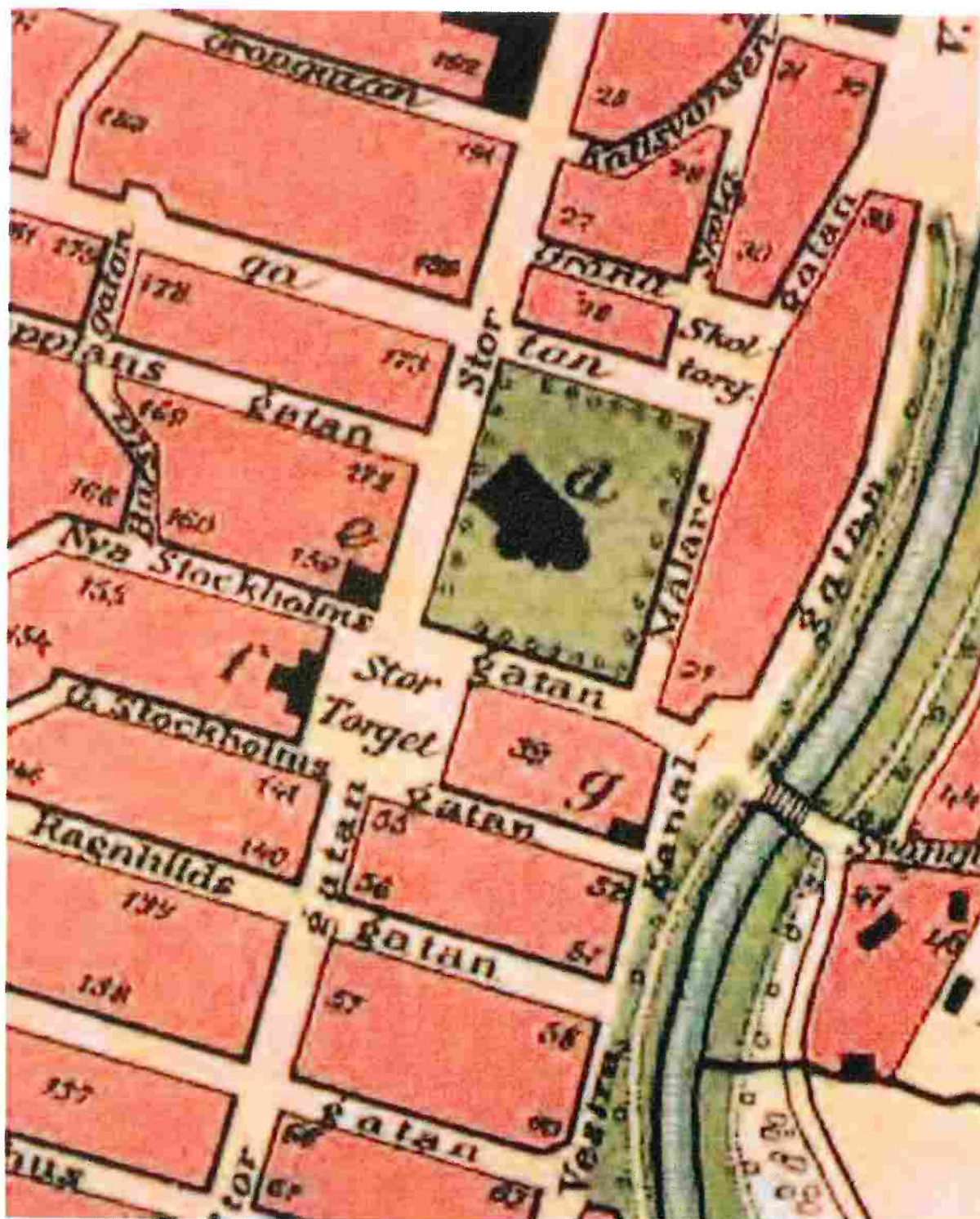

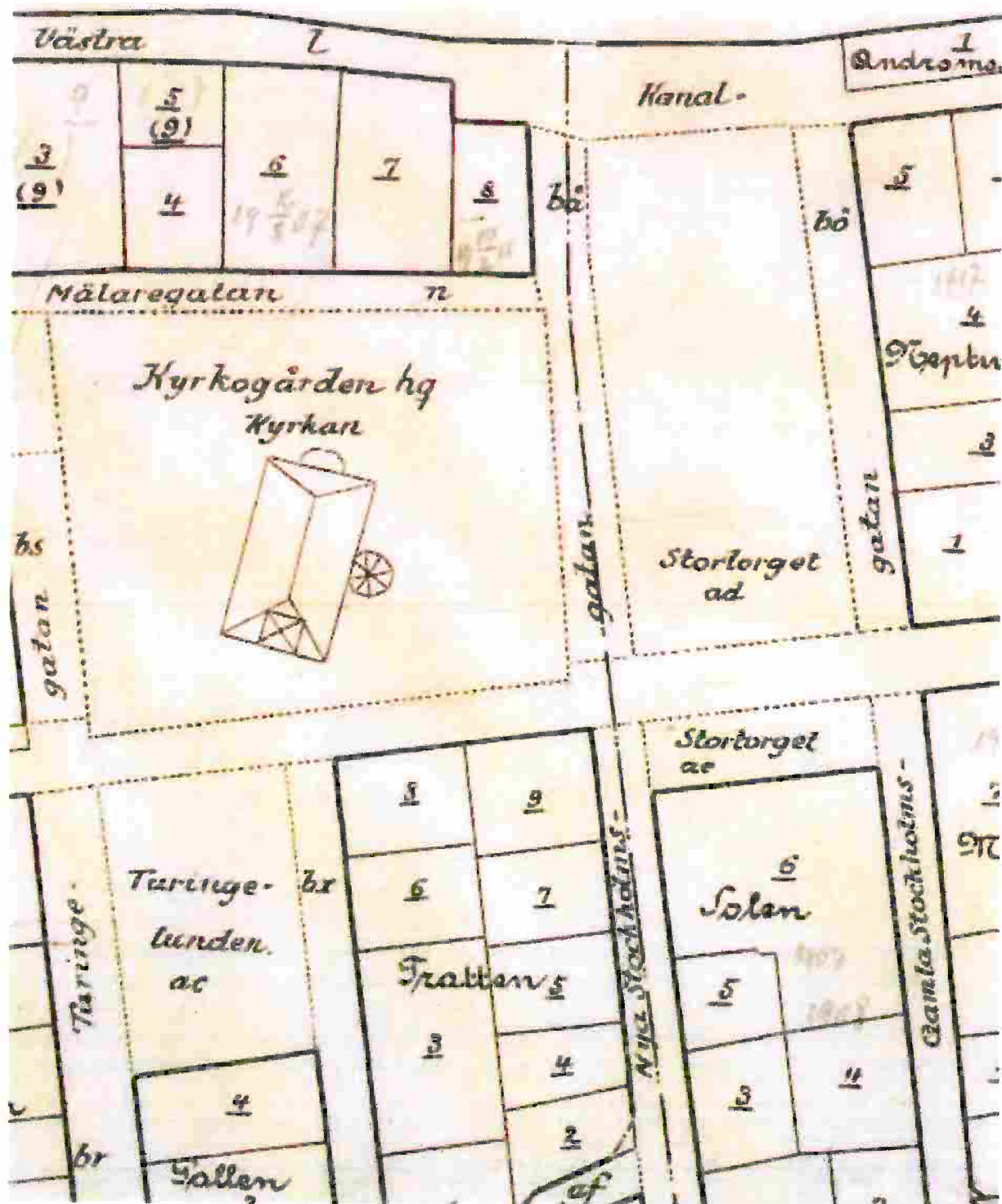

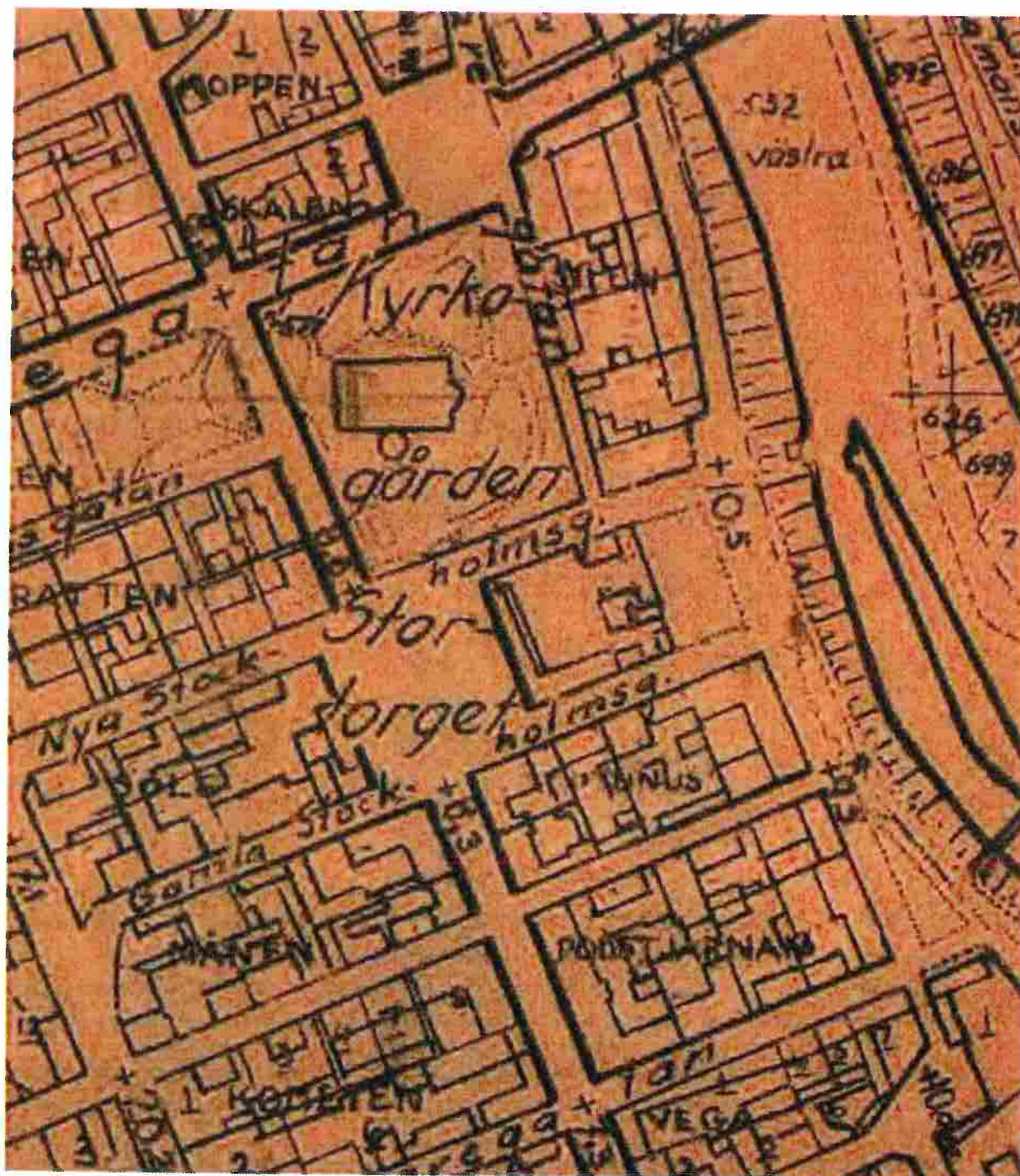

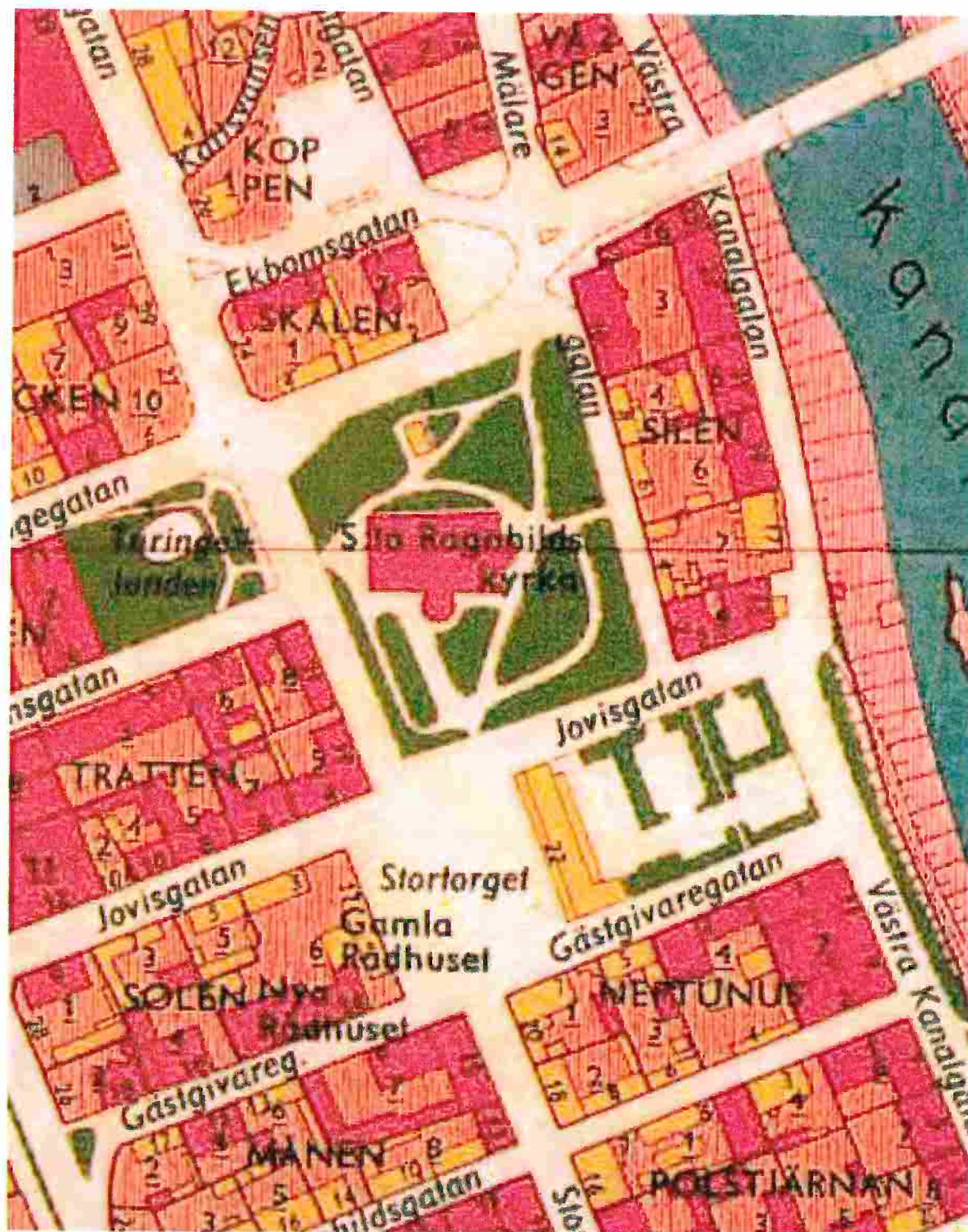

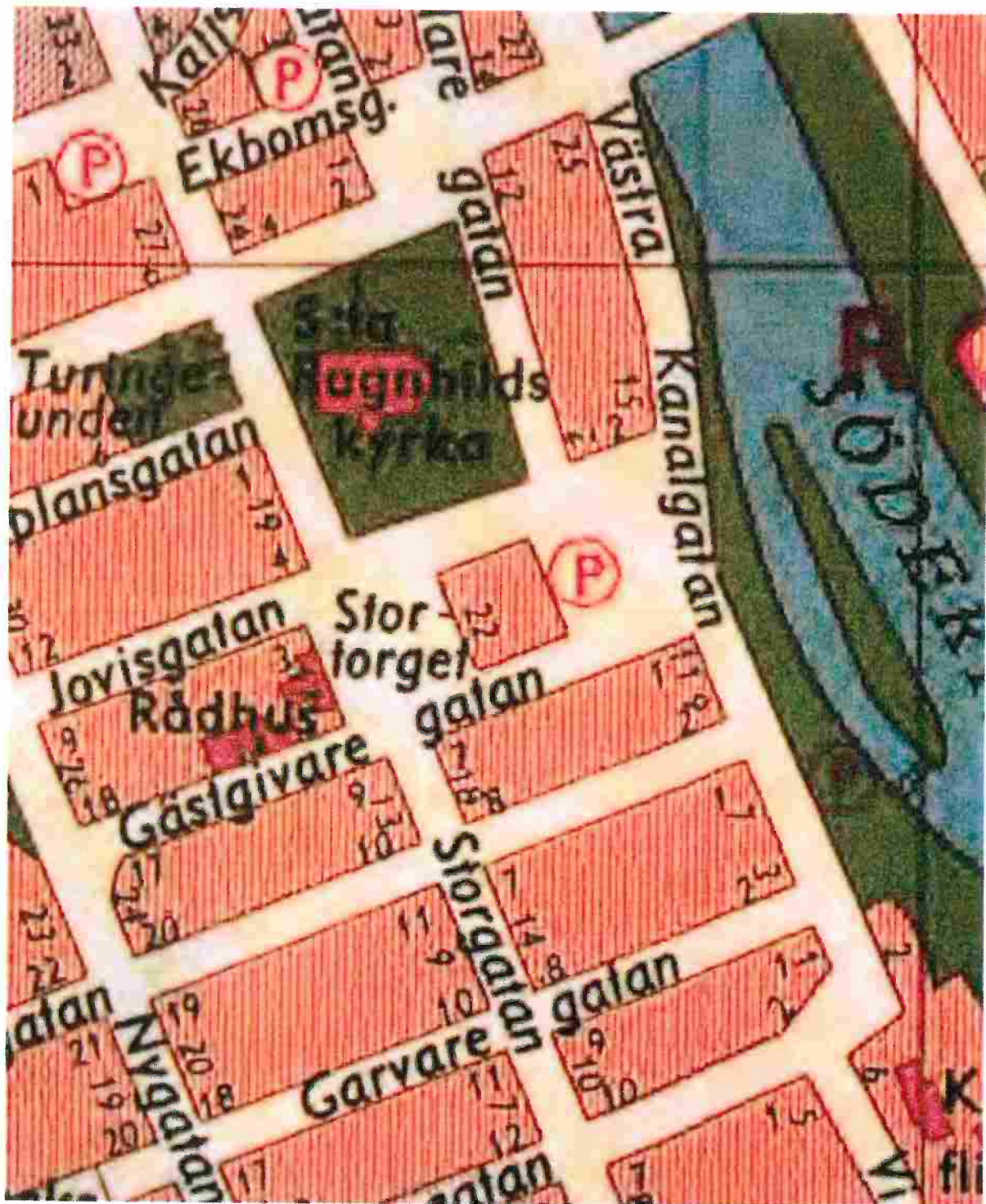

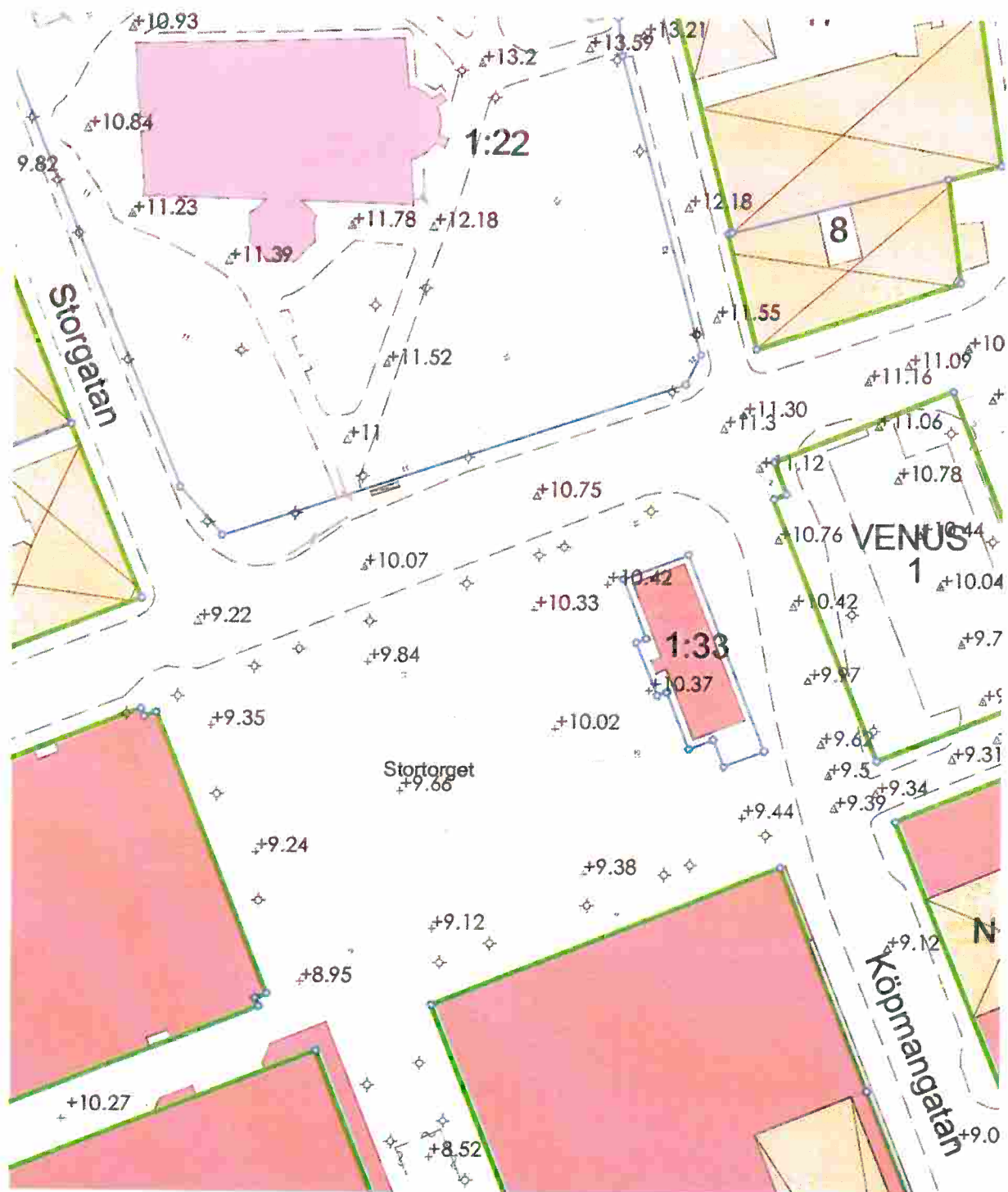

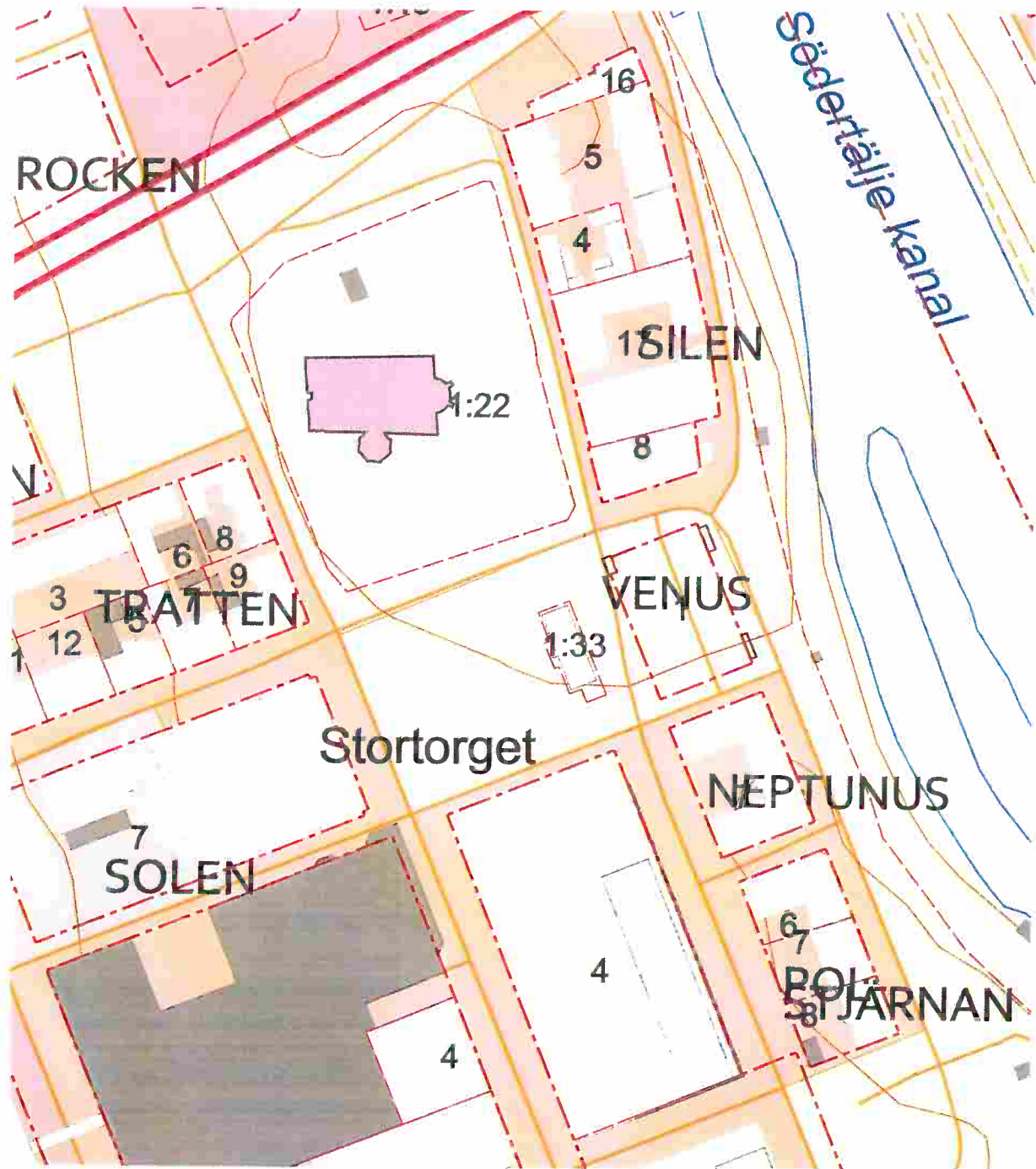

Stora Torget kontra Stortorget

Det är intressant att namnfrågan om Södertäljes största torg blivit ett ärende av denna dignitet. Det är givetvis viktigt att man har en enhetlig form för denna centrala plats i vår stad. Enligt min uppfattning, där jag som bott hela mitt liv i Södertälje och hunnit lära mig en del om dess historia, anser att den rätta namnformen är Stora Torget. En äldre, numera avliden stadstjänsteman brukade säga "Stortorget ligger i Stockholm men hos oss heter det Stora Torget. På den äldsta kända stadskartan över Södertälje, framtagen av Nils Magnusson från 1648, finns bara ett torg på norra sidan om kyrkogården. Den platsen benämns "Gambla tårget".

Efter stadsbranden 1650 gjorde stadsplaneraren Anders Torstensson upp en ny stadsplan för den till stor del nerbrunna staden. Där skilde han mellan dels det nyanlagda Stora Torget som blev en utspärning ur de båda kvarteren längs Storgatan och dels Gamla eller Lilla torget. Någon karta efter Torstensson har inte kunnat återfinnas.

Tidigare, som ovan nämnts, hade stadens huvudsakliga torg legat norr om kyrkan invid den gamla kungsgården. Sedan det nya torget kommit till, gjorde man en distinktion genom att kalla det äldre torget för Lilla torget, alternativt Gamla torget för att skilja det från den större och nyanlagda. Efter det att ett nytt skolhus uppförts vid Gamla torgets norra sida år 1782 började beteckningen Skoltorget att bli allmänt förekommande.

Det är helt korrekt att namnformen Stortorget förekommer ofta på kartor. Dessa kartografer har troligen endast tagit del av och sett på sina kollegors tidigare alster och inte närmare studerat offentliga handlingar eller skrivelser och brev från den tiden då respektive kartor upprättades. Eventuellt kan de ha varit påverkade av namnskicket i huvudstaden och uppfattat detta som delvis normgivande. Förvånansvärt är att kommissionslantmätaren Svante Kullman använde begreppet Stortorget trots att han var född och uppvuxen i Södertälje.

Den ende som konsekvent använder benämningen Stora Torget är stadsingenjören John Aspegrén. Han gjorde en grundlig genomgång av stadskartematerialet och införde även en då modern roteindelning. Aspegrén tog hänsyn till den namnreform som då nyligen beslutats av riksdagen och frångick det tidigare ganska slentrianmässiga skicket att använda namnet Stortorget. Han var även den som insåg att den moderna stavningsreformen även borde gälla beteckningar och stavningar av gator och torg. Att sedan kartografer efter Aspegrén envisas att använda beteckningen Stortorget är att frångå den gängse beteckningen och bör, om inte fördömas, så inte uppmuntras.

Jag menar att benämningen Stora Torget har hävd hos Södertäljeborna. Vid samtal med dessa, som jag nästan dagligen för, så har de flesta den uppfattningen att det bör heta Stora Torget. En del av dem menar att Stortorget är import eller påverkan från huvudstaden. Om en namnändring skulle ske, kommer det inte att bli någon folkstorm, snarare en uppgivenhet.

Man kan jämföra med SJ:s namnändringar från Södertälje Central till Södertälje Centrum och Södertälje Södra till Södertälje Hamn. Vi gamla Södertäljebor anser de namnändringarna som byråkratiska påhopp. En stor del av stadens invånare som bryr sig vill ha framfört att ett namnbyte till Stortorget inte tar hänsyn till folkets mening. Jag framhårdar i min åsikt som grundar sig på mångåriga studier i Södertälje historia att namnet även i fortsättningen bör vara Stora Torget. Man kan undra vilka fördelar ett namnbyte skulle innebära?

Södertälje den 2 september 2016

Göran Gelotte

Tidigare stadsantikvarie i Södertälje

2016-09-01

Med Peter Tabermans tillåtelse har jag (Ebba Löndahl Åkerman) klippt in nedanstående mailsvar som en bilaga till tjänsteskrivelsen:

Från: Taberman Peter (Kof)
Skickat: den 31 augusti 2016 17:35
Till: Löndahl-Åkerman Ebba (Sbk)
Ämne: SV: Stortorget eller Stora torget

Hej!

Jag har nu tittat på mina vykort över Torget som sträcker sig från början av 1900-talet till slutet av detsamma.

På dom flesta korten står det följande: Torget och rådhuset, Torget och kyrkan, Torget och Polis och brandstation. Alltså på dom flesta används bara ordet Torget. På några stycken står det Stora Torget. I min samling finns däremot inget med beteckningen Stortorget.

Jag har också några kort med torghandel, då står det Torghandel Södertälje

Jag har väl ca 40-50 kort där torget finns med tillsammans med Rådhuset eller kyrkan eller Polis och brandstation

Givetvis står det alltid Södertelge eller Södertelje eller Södertälje efter ordet Torget eller Stora Torget.

Hoppas att detta kan vara till någon hjälp.

Med vänlig hälsning

Peter Taberman
Programchef
Estrad Teater, Södertälje stadsscen, Kultur & fritid

Södertälje kommun
151 89 Södertälje

Tel: 08-523 025 73
E-post: peter.taberman@sodertalje.se
Webb: www.sodertalje.se

§ 136

Diarienumr: SBN-2016-02049

Förslag till torgnamn i centrala Södertälje**Sammanfattning av ärendet**

I samband med centrumplaneringen i Södertälje har frågan om Stortorget's egentliga namn blivit en aktuell fråga. Många Södertäljebor anser att torget heter "Stora torget" för att det "alltid har hetat så", och en del av kommunens tjänstemän har använt det namnet i sina dokument. Det hittills officiella namnet får ändå anses vara "Stortorget", eftersom det varit helt dominerande på kommunens kartor sedan mer än 200 år, och är så än idag. De båda namnvarianterna tycks ha förekommit sida vid sida fast i olika sammanhang. Namnfrågan har nu blivit aktuell med förespråkare för de båda benämningarna av torget. Med tanke på den osäkerhet som uppstått i frågan, är ett politiskt ställningstagande önskvärt. Något tidigare politiskt beslut verkar inte ha fattats i torgnamnfrågan.

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	2016-10-04	Rnr
		Dnr

"Stora torget" har en stark muntlig tradition medan "Stortorget" är starkt förknippat med kommunens officiella kartor från 1800-talets början och fram till idag. Namngruppen har efter övervägande enats om att tjänstemannaförslaget till torgnamn är "Stortorget".

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse den 31 augusti 2016.
Kartutdrag (bilagor 1-21)
Skrivelse (bilaga 22)
Skrivelse/vykort (bilaga 23)

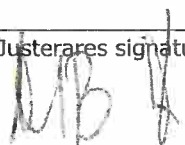
Yrkanden

Ordförande Håkan Buller (S) redovisar en skrivelse (Bilaga 1) från socialdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet med yrkandet att nämnden ska tillstyrka och föreslå kommunfullmäktige att anta namnförslaget Stora Torget, och därmed avslå kontorets förslag.

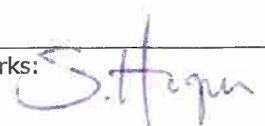
Mats Siljebrand (L) yrkar bifall till ordförandens yrkande.

Rudi Benedek (M) yrkar bifall till kontorets förslag.

Justerares signatur:

Utdraget bestyrks:

Forts § 136

Bengt Adamsson (KD) yrkar bifall till ordförandens yrkande.

Tommy Hansson (SD) yrkar bifall till kontorets förslag och avslag på ordförandens förslag.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på föreliggande yrkanden och finner att nämnden beslutat i enlighet med ordförandens med fleras yrkande.

Stadsbyggnadsnämndens beslut

Att tillstyrka namnförslaget Stora Torget.

Att avslå samhällsbyggnadskontorets förslag till beslut.

Stadsbyggnadsnämndens förslag till kommunstyrelsen

Att tillstyrka namnförslaget Stora Torget

Stadsbyggnadsnämndens förslag till kommunfullmäktige

Att namnförslaget Stora Torget antas.

Reservation och särskilt yttrande

Rudi Benedek (M) reserverar sig till protokollet mot nämndens beslut till förmån för eget yrkande.

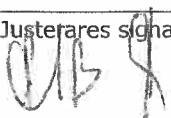
Tommy Hansson (SD) anmäler och inger skriftlig reservation (bilaga 2).

Leif Åhlin (C) anmäler som särskilt yttrande att han stödjer nämndens beslut.

Beslutet ska skickas till

Akten

Kommunstyrelsen

§ 13 c

Bilagor 1

1 (1)

2016-09-27

Socialdemokraterna
Miljöpartiet
Vänsterpartiet

Stadsbyggnadsnämnden

Ärende 4 Förslag till torgnamn i centrala Södertälje

En stad som växer så mycket som Södertälje gör, och kommer att göra under de kommande åren, ska också vara noggrann med att vårda traditioner och namn. Dessa ska ligga inom vad som speglar en bred och väl förankrad uppfattning bland södertäljeborna. Stadsbyggnadsnämnden ska idag ta ställning till frågan om namn på torget i centrala staden, vid S:ta Raghilds kyrka och Gamla Rådhuset.

Samhällsbyggnadskontoret har på ett förtjänstfullt sätt gått igenom historiska dokument, kartor m.m. Det är uppenbart att det finns olika resonemang och olika utgångspunkter för olika uppfattningar i sakfrågan. Vi har vägt samman dessa, inklusive de synpunkter som också lämnats av både Göran Gelotte och Peter Taberman. Vi har också resonerat kring den muntliga traditionen och hur platsen faktiskt benämns av de flesta södertäljebor, och vår slutsats och bedömning är att **Stora Torget** är det namn som bör gälla för platsen.

Förslag till beslut

- Att tillstyrka namnförslaget Stora Torget
Att avslå samhällsbyggnadskontorets förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämndens förslag till kommunstyrelsen

- Att tillstyrka namnförslaget Stora Torget

Stadsbyggnadsnämndens förslag till kommunfullmäktige

- Att namnförslaget Stora Torget antas.

Stadsbyggnadsnämnden 20160927:

Ärende 4: förslag till torgnamn i centrala Södertälje

RESERVATION

Jag reserverar mig härmed å Sverigedemokraternas vägnar mot nämndens beslut att ge torget i stadens centrum namnet Stora Torget.

Namnberedningens representant redogjorde vid föregående nämndsammanträde mycket sakkunnigt för varför torget i fråga bör heta Stortorget: det är så det skrivs på merparten av de historiska stadskartorna ända sedan 1600-talet.

I stället väljer nämndmajoriteten att gå ut med ett eget namnförslag i form av Stora Torget, vilket enligt gängse språkregler därtill är felaktigt: det korrekta hade varit Stora torget.

Sammanfattningsvis ifrågasätter jag starkt nämndens beslut att på ovan beskrivet sätt köra över namnberedningens väl genomtänkta och på historiska källor grundade förslag om Stortorget som lämpligaste namn.

För Sverigedemokraterna:

Tommy Hansson

ledamot i stadsbyggnadsnämnden

Kommunstyrelsen 20161028:

Ärende 10: förslag till torgnamn i centrala Södertälje

RESERVATION

Jag reserverar mig härmed å Sverigedemokraternas vägnar mot nämndens beslut att ge torget i stadens centrum namnet Stora Torget.

Namnberedningens representant redogjorde vid föregående nämndsammanträde mycket sakkunnigt för varför torget i fråga bör heta Stortorget: det är så det skrivs på merparten av de historiska stadskartorna ända sedan 1600-talet.

I stället väljer nämndmajoriteten att gå ut med ett eget namnförslag i form av Stora Torget, vilket enligt gängse språkregler därtill är felaktigt: det korrekta hade varit Stora torget.

Sammanfattningsvis ifrågasätter jag starkt nämndens beslut att på ovan beskrivet sätt köra över namnberedningens väl genomtänkta och på historiska källor grundade förslag om Stortorget som lämpligaste namn.

För Sverigedemokraterna:

Beata Kuniewicz

Ledamot i kommunstyrelsen

Tommy Hansson

Ersättare i kommunstyrelsen